

vond geen hulp. Elke veldslag van de Revolutietijden of van het Eerste Keizerrijk had voor de gekwetsten de jammerlijkste gevolgen; ofschoon de chef van den geneeskundigen dienst der keizerlijke legers, Percy, al deed, wat hij vermocht, om den nood een weinig te lenigen. Hij voorzag de legers van geregelde afdeelingen hospitaalsoldaten en van enkele vervoerbare ambulancen. Overigens waren de militaire geneesheeren eenvoudig armen- en beenenafzagers; kunde bezaten zij niet; hulpmiddelen nog minder. De bevelhebbers minachtten hen. De overwinnaars behandelden hen als krijgsgevangenen. De pest en de cholera hadden vrij spel onder de kudden slachtvee, die men een leger noemde.

Nog in den Krimoorlog, slechts 40 jaren geleden, stierven de zieken en gewonden, opgehoopt in de ellendige hospitalen van Balaklava en Skoetari, als honden en ratten. Slechts de onvolprezen toewijding van miss Florence Nightingale, miss Stanley en haar 50 gezellinnen verlichtte dit tooneel van de zwartste ellende. Geen 20 percent der gevallen in de Krim sneuvelden vóór den vijand; de overgrootste meerderheid kwam om door ziekte, gebrek en verwaarloozing.

En toen had men reeds het midden van deze eeuw overschreden. Vijf jaar later botsten de Oostenrijksche en de Franco-Sardinische legers in de Lombardische vlakte op elkaar. Bij Montebello, Palestro en Magenta schoot de geneeskundige dienst schromelijk te kort. Doch op den 24sten Juni 1859, den bloedigen slag van Solferino en San Martino, kon er niet de minste hulp aangebracht worden. Twintigduizend brave roodbroeken en witjassen lagen verminkt ter neder, dagen lang.

Maar op ditzelfde doodenveld gloorde, door Dunant ontstoken, een licht, het licht der humaniteit, dat, tot een vlam rijzende, allengs de geheele wereld zou verhelderen, overal de slagvelden zuiverend met heiligen gloed.

Op de vlakte van Solferino werd het Roode Kruis geboren.

II.

DE SAMARITAAN VAN SOLFERINO 1).

. jour de Solférimo
Comme une éclair, sorti du choc de la mêlée
Jaillit incontinent une noble pensée;
Une voix retentit et s'écria soudain,
»A tous les malheureux sachons tendre la main!"
(E. de Budé. En l'honneur de la C R.)

Zoodra de vijandelijkheden in Italië aanvingen, vatte Dunant den reisstaff aan en trok over de Alpen. Het voorbeeld, door miss Nightingale in de

1) J. H. Dunant's *La Genèse de l'œuvre de la Croix Rouge et de la Convention de Genève*, manuscript, door mij afgeschreven Jan. 1897, inspireert dit hoofdstuk.

Uit dit handschrift is ook geput door prof. Rudolf Müller, wiens »Vorgeschichte des Roten Kreuzes nach den Aufzeichnungen des Begründers und Förderers desselben, Herrn J. Henry Dunant, dargestellt von R. Müller, Professor in Stuttgart," dit jaar, 1897, bij Greiner en Pfeiffer te Stuttgart verschijnen zal. Prof. Müller heeft mij de proeven van zijn werk met groote bereidwilligheid ter raadpleging gezonden.

Overigens raad ik ieder lezer *Un Souvenir de Solferino*, het wereldwerkje, dar zulke groote gedachten bevat, aan. Men zal zich de lezing niet berouwen.